

ZAŠTITA SPOMENIKA KULTURE

Stručna suradnja Zapadne Njemačke i Poljske

Za izmjenu stručnih iskustava na zaštiti spomenika kulture između službe zaštite Zapadne Njemačke i Poljske održan je u aprilu u Kölnu, BRD Simpozij na kojem su predavači bili stručni konzervatori službe zaštite spomenika kulture u Poljskoj. Iznijeta su iskustva rada od 25 godina na zaštiti, konzervaciji i restauraciji spomenika arhitekture i na konzervaciji i restauraciji pokretnih spomenika u stručnim zavodima i radionicama u Poljskoj. Održan je ciklus predavanja, projekcije dokumentarnih filmova i vrlo plodna i iscrpna diskusija koja je doprinijela izmjeni iskustava i dobroj suradnji.

B.

Z A Š T I T A   K U L T U R N I H   D O B A R A U   S L U Č A J U   R A T A

"Ni jedna zemlja nema pravo da kulturna dobra druge zemlje i naroda uništava i raznosi" - Ova motto nosi Međunarodna konvencija za zaštitu kulturnih dobara u slučaju ratnog sukoba, koja je donešena 1954. godine u Haagu.

Međunarodni odnosi u svijetu neposredni su povod za niz stručnih publikacija koje su posljednje dvije godine štampani i niz organiziranih akcija koje su realizirane u Austriji, Zapadnoj Njemačkoj, Švicarskoj, Kolandiji, Poljskoj, Engleskoj, Španjolskoj a koje su vezane za zaštitu kulturnih dobara pokrenih i nepokretnih spomenika kulture u slučaju rata i elementarnih nepogoda. Ovi međunarodni odnosi povod su za znatne napore i ulaganja za stvaranje odgovarajućih uvjeta za zaštitu kulturne baštine od ratnih razaranja.

Međunarodni odnosi u svijetu bili su povod da je od strane Ujedinjenih nacija godina 1975-ta proglašena "m e đ u n a r o d n a   g o d i n a   z a š t i t e   s p o m e n i k a   k u l t u r e " - sa nostalgичnim mottom "P r o š l o s t i   o s i g u r a t i   b u d u ć n o s t " -

Povodom znatnog povišenja sredstava koja su u gotovo svim evropskim zemljama za prošlu godinu višestruko povećana u odnosu na ranije godine, u javnosti je bilo povoda za značajne polemike. (Zap.Njemačka povećala je 1973.god. u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova, doprinos za zaštitu kulturnih dobara od 2.5 na 10 mil DM - 6 milijardi st.din). U ovim polemikama odrazio se pozitivni odnos javnosti prema kulturnoj baštini i njezinoj zaštiti i o sredstvima uloženi i predviđeni za ove akcije.

"Što znači braniti vlastitu zemlju od neprijatelja" - "Kakav odnos prema nama i našoj zemlji možemo tražiti i očekivati od neprijatelja koji nas napada" - "Što mi moramo poduzeti da se od neprijatelja branimo" - "Što znači obrana vlastite zemlje? Je li tu samo gubi život ili je tu i ono što nam je za život potrebno? Što je sve potrebno za život jednog čovjeka i jedne nacije? Što jednu zemlju, jednu naciju čini nacijom? Jesu li tu potrebna i kulturna dobra ili je dovoljno da se ograničimo samo na čuvanje i zaštitu materijalnih sredstava za održanje života?" Ovakova i niz drugih sličnih pitanja bila su postavljena od strane javnosti.

"Kultura jedne zemlje je jedan od osnovnih preduvjeta za njezin prosperitet. Samo kulturna zemlja može biti perspektivna i produktivna. Prema porastu kulture jedne zemlje raste i porast njezine produktivnosti i prosperiteta". - "Kultura pojedince uvjetuje visinu i kvalitetu njegovog doprinosa zajednici" - "Ulaganja u kulturu i kulturni život višestruko se naplaćuje u produktivnosti korisnika i konzumenta te kulture" -.

"Kulturu jedne zemlje formiraju u prvom redu njezini spomenici" - "Spomenici kulture su legitimacija jedne zemlje koja joj određuje mjesto u kulturnoj zajednici" - "Spomenici kulture moraju se tretirati ravnopravno kao i sredstva za proizvodnju" -.

"U osnovni pojam obrane zemlje od neprijatelja mora ući, kao sastavni dio ove tematike, i zaštita kulturnih dobara u istom omjeru kao i zaštita civilnog stanovništva od ratnih opasnosti i razaranja". "U osnovnu tematiku zaštite čovjeka i njegove okolice (i u mirnodopskim prilikama) ulaze i spomenici kulture koji ga okružuju i koji uvjetuju sadržaj i formu njegove egzistencije. Zaštita spomenika kulture nedjeljiva je od pojma zaštite čovjeka".

Rezimirajući polemike i akcije za zaštitu čovjeka i njegove okolice nameće nam se obaveza za zaštitu kulturnih dobara za koju moramo - kao i za zaštitu vlastitog života - osigurati uvjete u mirnodopskom periodu a ne onda kada za to neće biti vremena. Stoga je i shvatljivo da je u ovim zemljama sva aktivnost i svi programi za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba stavljeni u nadležnost Ministarstva unutrašnjih poslova, odnosno Ministarstva narodne obrane.

Uvodni članak publikacije "Schutz von Kulturgut" (zaštita kulturnih dobara), izdane od Uprave za civilnu zaštitu BRD, završava sa apelom za akciju da se na vrijeme origuraju uvjeti za zaštitu kulturnih dobara. Daje za primjere Austriju, Švicarsku, Holandiju, Poljsku, zemlje u kojima je uzorno i kompletno provedena akcija za zaštitu kulturnih dobara u slučaju rata, uzorno izgrađena spremišta u muzejima za smještaj zbirki i ostalog.

Upućujemo kolege, Muzeje i Zavode za zaštitu spomenika na iscrpni priručnik koji je, po prikazima u stručnim biltenima, ocjenjen kao najvrijedniji prilog ovoj tematici:

Hans F o r a m i t t i, KULTURGUTSCHUTZ. Empfehlungen zur praktischen Durchführung. (Zaštita kulturnih dobara, upute za praktičnu provedbu) - I.dio: Uvod, historijski razvoj, dokumentacija. 330 str., sa uvodom prof.dr Walter Frodl; Znatan broj reprodukcija u tekstu i tablama, tabelarni pregled. - II. dio: Zaštita kulturnih dobara od utjecaja oružja koje uzrokuje izgradnja - 312 str. 18 reprodukcija u tekstu. - III.dio: Pravila za zaštitu pokretnih i nepokretnih spomenika kulture - 311 str. sa 56 reprodukcija u tekstu - IV dio: Registar - 56 str. (izdanje: Hermann Böhlans, Wien, Köln, Graz 1970.). Autor ovog priručnika dipl.ing.dr Hans Foramitti je direktor Centralnog biroa međunarodne konvencije za zaštitu kulturnih dobara u Beču.

Muzeologija br. 7-1968 (izdanje MDC-a donosi: Geneza međunarodni propisa i konvencija za zaštitu spomenika kulture.-- Konvencija o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanoj sukoba. Deklaracija o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba (cijeli tekst Međunarodne konvencije i njezina ratifikacija od SIV-a).-- Bibliografske bilješke - Zaštita NOB zbirki u slučaju rata i elementarnih nepogoda.-- Neka iskustva prošlog rata.

U Saveznom institutu za zaštitu spomenika kulture izrađen je Priručnik za zaštitu spomenika kulture u slučaju rata koji na žalost nije publiciran.

Magistarski rad Milana Jevtića pod naslovom "Suvremeni rat i spasavanje muzejskog blaga" biti će vjerojatno štampan u dogledno vrijeme i biti će prvi priručnik za ovu tematiku izdan na našem jeziku i time pristupačan najširem broju svih zainteresiranih.

B.

RASPRAVE O ZAKONU O MUZEJSKOJ SLUŽBI U USA

Prema informacijama koje donosi Buletin AAM (American Assotiation of Museum) u USA su žive rasprave o modernizaciji Zakona o muzejskoj službi. U posljednjih 30 godina broj posjeta u muzejima u USA povećao se od 50 na 700 (s e d a m s t o - t i n a m i l i o n a p o s j e t i l a c a u toku prošle godine. Time su i znatno povećani troškovi za redovnu djelatnost muzeja.

Naglo povećana odgojna uloga muzeja nije ograničena na "školski servis" nego je obuhvatila najširi krug korisnika. Ovo je i osnovni razlog za tako veliki posjet muzejima i tako veliki doprinos privatnih donacija. - Istovremeno se u muzejima u USA u istom omjeru intenzivirao rad na povećanju fondova, na zaštiti muzejske građe i na naučnoj obradi muzeološke i stručno-muzejske tematike. Stručna i naučna publicistička djelatnost muzeja u USA dosegla je prošle godine najveći domet.